

Frankenstein: prave pošasti smo pravzaprav mi, ljudje ...

Mestno [gledališče](#) ljubljansko (MGL) je s stvarno in kruto odrsko postavitvijo Frankensteina v režiji Eduarda Milerja brezkompromisno zarezalo v novo gledališko sezono.

Gotska grozljivka, prepredena s prvinami romanticizma, ki je v začetku 19. stoletja nastala izpod peresa – presenetljivo – ženske, pisateljice **Mary Shelley**, in ki neuradno velja za prvo delo znanstvene fantastike, nosi pečat univerzalnosti in v svojem globljem kontekstu skriva aktualnost današnjega časa.

Kljub temu da je industrijska revolucija in posledično nezadržna evolucija računalniške tehnologije 20. in 21. stoletja človeka postavila na vrh verige "živali, ki znajo misliti, čutiti in se razvijati", nam "vsemogočnost" ne daje pravice, da se igramo Boga ter se nepremišljeno in zaletavo vmešavamo v zakonitosti in pravila narave ([živi](#) so živi, mrtvi naj ostanejo mrtvi).

Prav to našo oholost in predrznost, misleč, da smo sposobni prelisičiti matildo in kljubovati enostavnemu matematičnemu zaporedju: rodimo se, živimo in umremo, je Shelleyjeva v romanu o rojstvu spake secirala do potankosti in človeka zaradi sprijene nemoralnosti z vrha verige pahnila na njeno dno. Zakaj? Zato, ker se naslovni junak, znanstvenik Viktor Frankenstein, hladnokrvno in egoistično vpraša le: "Kaj bi se zgodilo, če bi gnijočo, neživo materijo obudili nazaj v življenje?" Ne pomisli pa na odgovore, ki jih tarejo vprašanja po uspelem dejanju reanimacije: Ali se to sploh sme? Bi bila oživljena stvar sposobna čutiti, živeti normalno? Bi jo ljudje sploh sprejeli kot sebi enako?

Režiser **Miler** in dramaturginja **Žanina Mirčevska** sta nabor občutljivih vprašanj o življenju in smrti ter iskanje odgovorov na njih zaupala osmerici prvovrstnih igralk in igralcev ansambla MGL.

V vlogah Viktorja Frankensteina in monstroznega bitja, ki ga Viktor ustvari, sta se izvrstno znašla **Jure Henigman** in **Matej Puc**. Henigman, ki ga odlikujeta zavidljiva fizična moč in pojava, je lik norega znanstvenika oblikoval premišljeno in natančno. Kljub navidezni božanskosti (znanstveniki pač v določeni meri so Bog), ga je s paleto raznobarnih občutij – groze, strahu, jeze, utesnjenosti in gorja – prepričljivo prikazal "le" kot trpečega človeka z vestjo. Puc je nepozaben kot ostudna pošast. Asketska maska, ki le nekoliko nakaže, da njegov lik ni od Boga dano bitje, da je neuspeh eksperiment, je v tem primeru le manjši pripomoček pri igralčevi markantni upodobitvi nerazumljene kreature, ki je pravzaprav odsev, zrcalna podoba prave Viktorjeve duše. Korelacija med obema, Henigmanom in Pucem, je pristna, nadvse groba, brez olupšav, celo boleča, fizično in miselno.

Takšno, celo bolj realno, bolj surovo, senzualno in erotično je razmerje med Viktorjem in Elizabeto Lavenza, njegovo ljubico v podobi prelestne **Ive Krajnc**. Krajnčeva je z upodobitvijo prave "pošasti", krute in nadarjene lepoticke, ki misli samo nase in "svet nekje izza zvezd", ustvarila neprecenljivo, skoraj nadrealistično vlogo. Njena sposobnost krmarjenja med različnimi občutji, ko lahko preskakuje od mirnosti in uglajenosti k nenadzorovanim izbruhom grobosti in norosti ter spet nazaj, je neprekosljiva.

Mojstrstvo v igri so pokazali še **Boris Ostan**, ki se je s pristno zlobnostjo in pikolovsko natančno obrazno mimiko prelevil v skoraj mefistovskega Viktorjevega očeta Alfonza Frankensteina, **Domen Valič**, ki je več kot prepričljiv kot nerodno jecljajoči, nesamozavesten, a globoko v sebi preračunljiv raziskovalec Henry Clerval, in **Bernarda Oman**, izjemna v kreaciji malo zmedene, a hladne in trdne vrhovne državne tožilke Agrippe De Lacey.

Užitek ob gledanju predstave samo še dopolnjujeta **Stannia Boninsegna** in **Tina Potočnik**, ki s svojima Justino in Agato, čistilkama v inštitutu, kjer se odvija srhljiva zgodba o življenju in smrti, poskrbita za sicer nepotreben, a dopadljiv komičen moment. Sta pa njuna lika, skupaj s Tamalo, petletno Agatino hčerko, ki jo igra prikupna **Lana Kariž Meško**, več kot potrebna za grozljiv preobrat, ki sledi.

Dobro uro in pol trajajoč odrski komad je vizualna poslastica. Scenograf **Branko Hojnik** je oder odel v zavese iz belega in prozornega polivinila, segajoče od tal do stropa (učinek čistosti, sterilnosti v primerjavi z grozo je izjemno učinkovit), s katerimi se igralci neprestano poigravajo ter s tem ustvarjajo raznolike interierje. Pomembno vlogo odigrata tudi postavitvev luči in glasba, ki na čase ledeni žile.

Na koncu ostane le še vprašanje: smo ljudje res tiste prave pošasti? Najverjetneje da, čeprav si to neradi priznamo. A zvezde in svet izza njih vedo resnico ...

Igor Đukić

Foto: Barbara Čeferin